Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

U 26/2022 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

Suuri valiokunta 22.4.2022
Maarit Haakana, ympäristöneuvos
Sari Rapinoja, lainsäädäntöneuvos

Valtioneuvoston kanta yleisesti ehdotukseen

- Energiatehokkuuden parantamisella direktiiviehdotuksen tavoitteiden mukaisesti on lähtökohtaisesti merkittäviä ympäristö- ja terveyshyötyjä sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla.
- Energiatehokkuuden parantaminen vähentää riippuvuuttamme tuontienergiasta, parantaa huoltovarmuutta ja heikentää fossiilisen energian maailmanmarkkinahintojen äkillisen kallistumisen haitallisia vaikutuksia.
- VN kuitenkin korostaa, että jäsenvaltiolle on jätettävä riittävästi harkintavaltaa tavoitteiden toteuttamiseen kustannustehokkaasti hiilineutraalisuustavoitteet huomioiden.
- VN pitää osin ehdotuksen mukaisia delegoitujen säädösten valtuutuksia liian laajoina.
- Eduskunta on antanut asiasta lausunnon, jonka mukaan ehdotus on esitetyssä muodossaan toissijaisuusperiaatteen vastainen (EK 12/2022 vp ─ TS 8/2022 vp).

Uudisrakentaminen

- Ehdotuksen 7 artiklassa ja liitteessä III uudisrakentamisen energiatehokkuutta koskevat vaatimukset asetetaan EU-tasolla.
- Uudisrakennusten tulee olla päästöttömiä vuoden 2030 alusta, julkisten viranomaisten rakennusten 2027 alusta. Komissio antaa liitteessä III enimmäisraja-arvot primäärienergiankulutukselle, jotka on alitettava.
- Ehdotuksessa unionin alue on jaettu neljään eri ilmastovyöhykkeeseen, joilla on omat enimmäisraja-arvot.
- VN kanta:
  - Tavoitteet uudisrakentamisen energiatehokkuuden parantamiseksi ja siirtymiseksi käyttämään päästötöntä energiaa ovat hyviä, mutta ehdotetuissa toteutustavoissa on myös ongelmia
  - Päästöttömän rakennuksen primäärienergiankulutuksen sitovat enimmäisarvot tulee asettaa kansallisesti, jolloin voidaan ottaa parhaiten huomioon kansalliset olosuhteet, jäsenvaltion ilmasto-olosuhteet ja soveltuminen kansalliseen energiajärjestelmään.
  - Aikaistettu aikataulu julkisten viranomaisten rakennuksille on tiukka.
  - Tärkeää, että rakennuksen energiahuoltojärjestelmä voi tukeutua myös yleiseen verkkosähköön ja kaukolämpöjärjestelmään.

Olemassa olevat rakennukset

- Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava että energiatehokkuudeltaan heikoimmat olemassa olevat rakennukset saavuttavat tietyt energialuokat tiettyyn määräaikaan mennessä (art. 9). Ensimmäiset velvoitteet saavutettava 2027 alussa, jatko 3 v.
- Kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma laadittava (art. 3), tavoitteena perusparantaminen energiatehokkaaksi ja hiilivapaaksi rakennuskannaksi vuoteen 2050 mennessä. Välitavoitteet 2030, 2040 ja 2050.
- VN kanta:
  - Tavoitteet olemassa olevien rakennusten energiatehokkuustoimien nopeuttamiseksi ja pyrkimykseksi luoda uskottava järjestelmä tavoitteiden saavuttamiseksi ovat linjassa hallitusohjelman kanssa.
  - VN suhtautuu kriittisesti siihen, että komissio asettaisi energiatehokkuuden vähimmäistasot olemassa olevien rakennusten energiatehokkuudelle sekä aikataulut näiden saavuttamiselle.
  - Tärkeää, että rakennuksia voidaan korjata oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti niiden elinkaaren mukaisesti.
  - Kategoristen ja pakollisten aikataulutettujen korjausten sijasta direktiivin tavoite tulee voida vaihto-ehtoisesti toteuttaa tavoitteiden mukaisella kansallisella rakennusten perusparannussuunnitelmalla. Suunnitelmassa jäsenvaltiot pystyisivät itse määrittelemään aikataulut ja keinot sekä ottamaan huomioon kansalliset olosuhteet ja rakennuskannan niin, että saavutettaisiin hiilestä vapaa ja energiatehokas rakennuskanta vuonna 2050.

Energiatodistus

- Todistusten oltava digitaalisia, laadittava myös rakennusten laajamittaisissa korjauksissa, vuokrasopimusta uusittaessa sekä julkisten tahojen omistamiin tai käyttämiin rakennuksiin.
- Yhtenäinen luokitustapa vuoden 2025 loppuun mennessä. Uusi A-luokka vastaa päästötöntä rakennusta, uusi G-luokka 15 % huonointa osaa rakennuskannasta.
- Poikkeuslista poistettu, joten todistusvelvoite koskee mm. kaikkia teollisuus- ja korjaamorakennuksia, alle 50 m^2:n rakennuksia ja lämmitettäviä kesämökkejä.
- Useita muita muutoksia todistusten sisältöön, voimassaoloon, tietokantoihin, valvontaan jne.
- VN kanta:
  - VN voi kannattaa energiatodistusten laatimista digitaalisena, yhteistä mallia energiatodistuksessa esitettävistä tiedoista sekä yleistä periaatetta jäsenvaltioille yhtenäisestä tavasta luokitella energiatehokkuus.
  - VN tukee komission ehdotusta, missä todistusten laatiminen laajennetaan laajamittaisiin korjauksiin, vuokrasopimusten uusimiseen sekä julkisten tahojen rakennuksiin
  - Ei pidetä kannatettavana ehdotusta poistaa poikkeuslista velvoitteiden soveltamiselle.

Latauspisteet ja esikaapelointi 1/2

- Asuinrakennukset, kun yli 3 pysäköintipaikkaa
  - uudisrakentamisessa ja laajamittaisissa korjauksissa esikaapelointi jokaiseen pysäköintipaikkaan. Ei edellytetä latauspisteitä.
- Ei-asuinrakennukset, kun yli 5 pysäköintipaikkaa
  - uudisrakentamisessa ja laajamittaisissa korjauksissa 1 latauspiste, lisäksi esikaapelointi jokaiseen pysäköintipaikkaan. Toimistorakennukset: yksi latauspiste kahta pysäköintipaikkaa kohden + esikaapelointi kuten edellä.
- Kaikki ei–asuinrakennukset, kun yli 20 pysäköintipaikkaa
  - asennettava vähintään yksi latauspiste jokaista 10 pysäköintipaikkaa kohden viimeistään 1.1 2027 mennessä. Jos rakennus on julkisten viranomaisten omistama tai käyttämä, esikaapelointi vähintään joka toiseen pysäköintipaikkaan 2033 alkuun mennessä.
- Ei enää helpotuksia pienten tai keskisuurten yritysten omistamille rakennuksille.
- Jäsenvaltioiden on poistettava latauspisteiden asentamisen esteet asuinrakennuksissa, joissa on pysäköintipaikkoja, kuten tarve saada vuokranantajalta tai osakkailta suostumus latauspisteen asentamiseksi omaan käyttöön.

Latauspisteet ja esikaapelointi 2/2

- VN kanta:
  - Suhtautuu myönteisesti latauspisteiden ja esikaapeloinnin lisäämistavoitteisiin uudisrakentamisen ja laajamittaisten korjausten yhteydessä. Tässä vaiheessa suhtaudutaan myönteisesti siihen, että kynnysarvoja vaatimusten soveltamiseksi madallettaisiin. Ehdotuksen vaikutuksia tulee arvioida jatkoneuvotteluissa.
  - Valtioneuvosto kiinnittää kriittisesti huomiota olemassa olevia ei-asuinrakennuksia koskeviin latauspistevaatimuksiin ja pitää haasteellisena esikaapelointivaatimuksia olemassa oleville, julkisten viranomaisten omistamille tai käyttämille ei-asuinrakennuksille.
  - Erityisesti olemassa olevien rakennusten kohdalla latauspisteisiin ja esikaapelointiin liittyvien vaatimusten tulisi olla joustavia esimerkiksi pk-yritysten osalta, jotta esim. rakennusten vähäinen tai vain ajoittainen käyttö ja paikalliset olosuhteet voidaan ottaa vaatimusten soveltamisessa huomioon.
  - VN suhtautuu kriittisesti siihen, että olisi merkittävästi poikettava kansalliseen omistusoikeus- ja vuokralainsäädäntöön perustuvista omistajan tai vuokranantajan suostumusvaatimuksista.

Pyöräpysäköintipaikat

- Asuinrakennukset, kun esikaapelointiin liittyviä vaatimuksia
  - Vähintään kaksi pyöräpaikkaa asuntoa kohden.
  - Laajamittaisissa korjauksissa, jos tämä ei toteutettavissa, niin paljon pyöräpaikkoja kuin tarpeen.
- Ei-asuinrakennukset, kun latauspisteisiin /esikaapelointiin liittyviä vaatimuksia:
  - Asennettava vähintään yksi pyöräpaikka yhtä autopysäköintipaikkaa kohden. Tätä vaatimusta voi mukauttaa rakennustyypeissä, joissa tyypillisesti käytetään vähemmän pyöriä kulkuneuvoina
- VN kanta:
  - VN katsoo, ettei polkupyörien pysäköintipaikkojen edellyttäminen rakennuksiin sellaisenaan liity rakennusten energiatehokkuuteen.
  - VN voi hyväksyä polkupyörien pysäköintipaikkojen edellyttämistä kestävien liikkumismuotojen edistämiseksi, mikä vahvistaa asumiseen liittyvien hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista.
  - Hyvää on ehdotuksen mahdollistamat joustot polkupyörien pysäköintipaikkojen määrälle.

Taloudelliset kannustimet ja markkinaesteet

- Jäsenvaltioiden on 15 artiklan mukaisesti tuettava energiatehokkuutta koskevien vähimmäisvaatimusten noudattamista (artikla 9 vaatimukset) tarjoamalla erityisesti heikossa asemassa oleville kotitalouksille, energiaköyhyydestä kärsiville tai sosiaalisissa vuokra-asunnoissa asuville suunnattuja asianmukaisia taloudellisia toimenpiteitä direktiivin (EU).../... [uudelleenlaadittu energiatehokkuusdirektiivi] 22 artiklan mukaisesti.
- Jäsenvaltioiden on tarjottava asianmukaista rahoitusta, tukitoimenpiteitä ja muita välineitä, joilla voidaan puuttua markkinaesteisiin ja edistää tarvittavia investointeja energiaperuskorjauksiin kansallisen rakennusten perusparannussuunnitelman mukaisesti ja jotta niiden rakennuskanta voidaan muuttaa päästöttömiksi rakennuksiksi vuoteen 2050 mennessä.

- VN suhtautuu kriittisesti ehdotuksiin siitä, että direktiivillä säädeltäisiin jäsenvaltioiden budjettirahoituksen käyttöä esimerkiksi energiakorjauksiin, sillä ehdotus rajoittaisi eduskunnan budjettivaltaa. Myöskään verotukseen liittyvistä kysymyksistä ei tulisi säädellä ehdotetun direktiivin yhteydessä.

Muita ehdotuksia 1/2

- Pakolliset automaatio- ja ohjausjärjestelmät ei-asuinrakennuksiin (myös olemassa olevat) koskevat vuodesta 2030 lähtien aiempaa pienempiä rakennuksia, kun soveltamisen kynnysarvo laskee.
  - VN voi hyväksyä automaatio- ja ohjausjärjestelmien asennusvelvoitteen kynnysarvon alentaminen uusien ja laajamittaisesti korjattavien ei-asuinrakennusten osalta, mutta ei pidä sitä perusteltuna olemassa oleville rakennuksille.
- Automaatiojärjestelmä tulee vuoden 2025 alusta asentaa myös asuinrakennuksiin uudisrakentamisessa ja laajamittaisissa korjauksissa. Vaatimukset järjestelmälle lievemmät kuin ei-asuinrakennuksille, olennaista sähköinen seurantatoiminto, jolla mitataan järjestelmien tehokkuutta.
  - VN voi hyväksyä seurantatoiminnon asennusvaatimus uusille ja laajamittaisesti korjattaville asuinrakennuksille, mutta ei pidä hyvänä vaatimuksen ulottamista laajamittaisesti korjattaviin pientaloihin.
- Pakolliset säännölliset tarkastukset tulee jatkossa kohdistaa lämmitys- ja ilmastointijärjestelmien lisäksi ilmanvaihtojärjestelmille. Ehdotuksessa säilyy vaihtoehtona pakollisille tarkastuksille ns. neuvontamenettely, jolla on saavutettava samat tulokset kuin pakollisilla tarkastuksilla.
  - VN voi kannattaa tarkastuksien laajentamista koskemaan ilmanvaihtojärjestelmiä. VN pitää tärkeänä, että ehdotuksessa on säilytetty pakollisten tarkastusten sijasta mahdollisuus toteuttaa vaihtoehtoisia toimia, joilla on saavutettava vastaavat tulokset.

Muita ehdotuksia 2/2

- Uusi rakennusten perusparannuspassi otettava käyttöön vuoden 2024 loppuun mennessä ohjaamaan rakennuksen energiatehokkuuden parantamista vaiheittain tapahtuvissa korjauksissa, vapaaehtoinen omistajalle - delegoitu säädös perusparannuspassia koskevista vaatimuksista.
  - VN kannattaa kansallisesti laadittavaa ja kansalliset olosuhteet huomioon ottavaa perusparannuspassia. VN pitää riittävänä direktiiviehdotuksessa ehdotettua säätelyä eikä pidä välttämättömänä perusparannuspassin sisällöstä säätämistä tarkemmin delegoidulla asetuksella.
- Rakennusten älyvalmiutta arvioiva indikaattori (SRI) on otettava käyttöön isoille ei-asuinrakennuksille - delegoitu säädös soveltamisesta näihin rakennuksiin.
  - VN katsoo, että nykyisen direktiivin mukaisista älyvalmiusindikaattorin testauksista eri jäsenmaissa on saatava palautetta ennen kuin pakollisten toimien osalta on tarkoituksenmukaista edetä.

- Muita VN- kantoja
  - Tärkeää varmistaa, ettei ehdotus lisää tarpeettomasti hallinnollista taakkaa.
  - Direktiivin toimeenpanolle tulee varata riittävän pitkä määräaika ja sen tulee mahdollistaa tarvittavat toimeenpanon siirtymäajat.

Ajankohtaista EU-valmistelussa

- Direktiiviehdotusta on käsitelty viidessä neuvoston energiatyöryhmän kokouksessa.
- Kaikki artiklat ja liitteet on kertaalleen käyty läpi. Useilla jäsenvaltioilla on samoja huolia keskeisimpiin artikloihin 7 ja 9 sekä liitteeseen III liittyen.
- Ukrainan tilanne voi mahdollisesti aiheuttaa painetta EPBD:n aiottua nopeampaan käsittelyyn.

Kiitos!

Lisätietoa ympäristöministeriön sivulla:
https://ym.fi/rakennusten-energiatehokkuusdirektiivin-uudistus

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment